

טופס סילבוס

קדושה ואדריכלות

Architecture and sacredness

סמסטר א תשע"ז

סוג המסגרת: שיעור בינתחומי

דואר אלקטרוני: estherg@tau.ac.il

שם המרצה: ד"ר אסתר גרבינר
טלפון: 6405556

שעות קבלה: לפי
תאום מראש

תאור הקורס

השיעור יוקדש לקשר המורכב שבין קדושה לבין חלל ומרחב. מושג הקדושה, שמקורו דתי, פולחני ומוסרי, הינו נושא מרכזי בהווייה, האקטיבית ולא הפסיבית של הפרט והחברה. מאפייני הקדושה, שהואצלו לטקסטים, למקומות, לאתרים, למבנים, לחפצים, לפרקי זמן, לבני אדם ולעוד, הועברו בחברות החילוניות לנשאי ערכים משתנים, הנתפשים כנעלים. קדושה היוותה ומהווה הן השראה והן חומר ביד היוצר בתכנון אדריכלי, כשהם מספקים זה לזה תחום פעולה וגושפנקא כאחת. דיונים הגותיים כעשיות אדריכליות התייחסו אל הקדושה כאל מודל בעל ערכים מטפיזיים ברי תרגום לעקרונות צורניים – חומריים ואסתטיים. עקרונות אלה מהווים מוקד מרכזי בתיאוריה ובפראקטיקה של האמנויות בכלל ושל האדריכלות בפרט: בתכנון מרחבי ובעיצובם של מבנים ושל חללים פנימיים. למרות שנועדו לממש מושגים לכאורה מוחלטים, כמו טהרה, הבדלה ושגב, פרשנותם של אלה משתנה עד מנוגדת בתקופות שונות ובתרבויות שונות. לאחר הגדרות הקדושה, יעסוק השיעור בהגות ובמעשה האדריכלי אשר בזיקה ישירה אליה,

אם מתוך יראה ותשוקה, ואם מתוך דחיית הקדושה ומאבק בה. נדון בתפקידה המכריע של האדריכלות בהגדרת קדושה או בטשטושה עד מחיקתה – חילולה, במתחמים דתיים כחילוניים. נושא רחב וטעון זה, על השלכותיו המשתנות, יידון בחלקו ע"י מרצים אורחים מתחומי האמנויות וממדעי הרוח והחברה, כהצעה לדיאלוג בין תחומי מחקר, בין שפות יצירה ובין תרבויות.

תאור הקורס באנגלית

This course is dedicated to the study of the intricate relationship between sacredness and space. Sacredness as rooted in religious, ritual and moral source has always been central to individual and communal existence, both in its passive and active aspects. Characteristics of Sacredness attributed to texts, places, sites, buildings, objects, persons etc. were translated in secular societies to agents of changing values highly conceived.

Sacredness has always been integral to the architectural design, both as source of inspiration and as its proper material, acting together as a domain and sign of approval. Architectural and philosophical discussions have always regarded Sacredness as a structural model with metaphorical and metaphysical values which can be translated to formal and material principles. These changing principles are central to both practice and theory of the Arts, in general and of Architecture in particular, concerning the design of spaces, buildings and interiors. Sacredness is usually implemented in absolute values, such as purity, separation and sublime. However, these values are interpreted differently in different cultures.

During the course the following issues will be discussed: definitions of Sacredness, thoughts and architectural design concerning sacredness, embracing or rejecting positions; the crucial role of architecture in implementing sacredness or dismantling its value in religious or secular compounds. This broad and charged issue with its ever-changing

consequences will be discussed, in part, by visiting lecturers ranging from arts, social sciences, humanities and sciences, as a proposal for an interdisciplinary dialogue between research fields, creative languages, eras and cultures.

דרישות הקורס

בחלק הראשון של הסמסטר: נוכחות מלאה בכל המפגשים. בחלקו השני של הסמסטר: נוכחות בפגישת הנחיה אחת ובה - הגשת הצעה לנושא עבודה וביבליוגרפיה ראשונית. בסוף הסמסטר: הגשת עבודה. פרוט משלים – באתר הקורס.

מרכיבי הציון הסופי

השתתפות פעילה והגשת הצעה לעבודה מלווה בביבליוגרפיה מצומצמת, בפגישת הנחיה קבוצתית אחת (לאחר השתתפות בכל השיעורים במהלך המחצית הראשונה של הסמסטר) – 25%; עבודה עיונית בנושא המוסכם בסוף הסמסטר – 75%.

נושאי הקורס (נתון לשינויים)

30.10: הצגת הנושא ותכניו. דיון בסוגיות ראשונות.
בשבוע השני: סיור, ב- 10.11 (ביום ה', מתואם עם שיעור החובה שבאותו יום)
13.11 ואילך: הרצאות מומחים מתחומי ידע שונים
11.1 ואילך: פגישות קבוצתיות של דיון והנחיה, בהן מוגשות הצעות לעבודה, מלוות בביבליוגרפיה מצומצמת.
פרטים נוספים – באתר השיעור.

רשימת ספרות ראשונית, חלקית ונתונה לשינויים

יצחק אוררברוך-אורפז, הצליין החילוני, הקיבוץ המאוחד, תל אביב, 1982, 1994
חודולף אוטו, הקדושה: על הלא-רציונלי באידיאת האל ויחסו לרציונלי, תרגום: מ' רון, ירושלים, תשנ"ט
עזריה אלון, פולחני מדינה, המרכז למורשת בן-גוריון, 1995
וויליאם ג'יימס, החוויה הדתית לסוגיה, מוסד ביאליק, ירושלים, 1959
יוהאן הויזנגה, האדם המשחק, מוסד ביאליק, ירושלים, 1966
דן יוסף, על הקדושה, מגנס, ירושלים, 1995
וו. ג'י. מיטשל, נוף קדוש, תרגום מאנגלית רונה כהן, רסלינג, תל אביב, 2009
אריה ספוזניק, "קדושה ציונית מחולנת ביצירת עולמו של היהודי החדש", ישראל, 16, 1999

זיגמונד פרויד, *התרבות והדת*, תרגום: א"ד שפירא, י' רזנצוויג וש' גולן, הקיבוץ הארצי, תל אביב, 1943

זיגמונד פרויד, טוטם וטאבו ומסות אחרות, הוצאת דביר, 1988.
אביעד קליינברג, *רגל החזיר של האח ג'ינפרו*, תל אביב 2000

[Gregory Bateson](#), [Mary Catherine Bateson](#), *Angels Fear: Towards an Epistemology of the Sacred*, Hampton Press, 1988

Peter Blake, ed. An American Synagogue for Today and Tomorrow, New York: Union of American Hebrew Congregation, 1954

J. D. Blavignac, *Histoire de L'Architecture Sacree*, BiblioBazaar, 2009

Richard E. DeMaris, *the New Testament in its Ritual World*, London, Rutledge, 2008

Emile Durkheim, *The Elementary Forms of Religious Life*, Translated and Introduction by Karen E. Fieds, New York, 1995.

John Eade, Michael J Sallnow (ed.), *Contesting the Sacred: the Antropology of christian Pilgrimage*, Illinois, 2000

Mircea Eliade, *the Sacred and the Profane*, Harcourt, Brace & World, New-York, 1959

[René Girard](#), *La violence et le sacré*, Paris: Editions Bernard Grasset, 1972

(Published in English in 1977)

Kipling Gordon, *Enter the king: theater, liturgy and ritual in the medieval civic triumph*, Oxford, Clarendon Press, 1998

Esther Grabiner, "Workers' Synagogues": Secularism and Religiosity in *the "People's Houses"* in Eretz-Israel; H. Taragan, N.Gal (Eds.); *The Beauty of Japhet in the Tents of Shem, Studies in Honour of Mordechai Omer*, Tel Aviv, 2010, p.547 – 563

Peter Hammond, *Liturgy and Architecture*, London, Barrie and Rockeliff, 1960;
Columbia University Presss, New York, 1961

Maurice Hlbwaches, *La Mémoire collective*, Press universitaires de France, Paris 1968 (p. 160 – 168, L'espace religieux)

[Felicia Hughes-Freeland](#), [Mary Markwell Crain](#), *Recasting Ritual, Performance, media, Identity*, London, Rutledge, 1998

Michael Jeremy & Robinson M. Ernest, *Ceremon And Symbolism in the japanese Home*, Honolulu, Hawaii: University of Hawaii Press, 1989

Kisho Kurokawa, *Each One a Hero: The Philosophy of Symbiosis*, Tokyo: Kodansha International, 1997

W. J. Mitchell, *Iconology: Image, Text, Ideology*, Chicago and London: University of Chicago Press, 1986

Pippa Norris, Ronald Inglehart, *Sacred and Secular: Religion and Politics Worldwide*, Cambridge University Press, 2004

Rudolf Otto, *the Idea of the Holy*, Penguin Books, London, 1959

Norberg - Schulz Christian, *Intentions in architecture*, MIT Press, 1968
("Symbolization", p. 53 – 82)

Kostof Spiro, *a History of Architecture: settings rituals*, Oxford University Press, 1995

[Mark Allen Torgerson](#), *Espace sacré et architecture moderne*, Éditions du Cerf, 1971

Jean Vielliard, *Le Guide du Pelerin de saint-Jacques de Compostelle*, Macon, 1978

Sqherin Wing, *Designing Sacred Spaces*, Routledge, New York and London, 2016

Victoria M. Young, *Saint John's Abbey Church, Marcel Breuer and the Creation of Modern Sacred Space*, Minneapolis, 2014